

KAKTEJE IN SUKULENTE

Glasilo Društva prijateljev kaktej Slovenije

Ljubljana 12. I. 1979

Številka 1

Leto 8

Glasilo KAKTEJE IN SUKULENTE: lastnik, izdajatelj in založnik je Društvo prijateljev kaktej SR Slovenije. Ponatis v celoti ali delno je dovoljen samo s privoljenjem društva. Dopise in vprašanja pošljite na naslov odgovornega urednika. Rokopisov ne vračamo. Odgovorni urednik: Novak Engelbert, dipl. inž., Titova 100, 61000 Ljubljana

I.Sestanek članov društva

Sestanek bo v petek,12.januarja 1979 ob 17.uri

Sestanek upravnega odbora bo istega dne ob 16.uri in 30 minut

D N E V N I R E D :

- 1.Obvestila društva
- 2.Predavanje - opis kaktej
- 3.Diapositivi - tov.Smodiš
- 4.Razno

II.Gojitev kaktej in sukulent v januarju

Gojitev je skoraj enaka kot v decembru.Zalivamo zelo malo,nekako vsakih 10 dni,torej le toliko,da se ne poškodujejo fine korenine. Pomembno je,da temperatura ni previsoka,sicer začenja nezdrava rast. Opoldne zračimo,če je dovolj toplo.Važna je tudi dodatna osvetlitev približno 4 ure dnevno.Topleje in tudi več moramo zalivati božični kaktus in Rhipsalis.Med ostalimi sočnicami bomo normalno zalivali- seveda pri primerni temperaturi - Conophytum,Frithia, Gibbaeum in še nekatere druge.

ing.Engelbert Novak

III.Iz moje letošnje setve

Oscularia caulescens in O.deltoides

Obe vrsti uvrščamo med "ostale sočnice ".Domovina je Afrika,južni del pokrajine Kapland,približno 32 do 34° južne geografske širine, kjer uspevata na nadmorski višini 1.000 do 1.500 m.

Prva je stebla sta,močno vejnata in je kot grmiček.Do 2 cm dolgi listi so kot zaokroženi kot polmesec,so trirobi,z modro sivim oprhom,robovi in konice so rdečkaste.Listi so široki okrog 1 cm,robovi so gladki,lahko so tudi nazobčani.Več cvetov požene iz koncov pogankjkov,pri ugodnih pogojih že v marcu.Premer,po mandeljnih dišečih cvetov je do 12 mm.

Druga je trikotna oscularija,je kot okrasni grmiček,močno vejnata, listi so le 1 cm dolgi,so trirobi / niso polokrogli kot pri steblasti osculariji /,oprh je siv.Listi imajo na robih in na konici zdečaste zobčke.Cvetovi so tudi rožnati in dišeči.

Vzgoja ni težka. Gojimo v običajni zemlji za kakteje, torej ilovato peščena zemlja; predpogoj je le, da se po osušitvi preveč ne strdi, zato bomo dodali snovi za rahljanje, na primer glinopor ali opečni zdrob. Normalno zalivamo od pomlad i do jeseni, pri teh vrstah preveč zalivanja ne škodi toliko kot pri drugih kaktejah in sočnicah. Poleti jih mnogi celo presadijo na prosto. Dobro uspeva v sončni legi kot tudi v nekoliko senčni. Temperatura naj bo pozimi najmanj 5° , vendar naj bo lega zelo svetla, zalivamo le zelo malo, če zalivamo premalo rastline preveč ovanejo.

Razmnožujemo iz semena, ta vzklijijejo pri temp. okoli 28° v 2 tednih in rastejo nato dokaj hitro, že v prvem letu so visoke več cm. Tudi podtaknjenci se lahko vkoreninijo in jih večinoma tako razmnožujemo.

ing. Engelbert Novak

JUKA - YUCCA

Od doslej opisanih vrst so pri nas znane samo tri :

Yucca filamentosa je najbolj razširjena in poznana, največkrat pod napačnim imenom palma. Vidimo prosto vsajeno po vrtovih, parkih, pokoplališčih, zelo ji prija sončno mesto na brežinah ali atheziu. Je zelo trdna in odporna, saj prenese našo zimo, seveda primerno zaščitena. Listi so suličasti, močno temnozeleni, na robovih rahlo nitasti. Steblo je zelo kratko, kot bi bila brez njega.

Yucca aloifolia s podvrstama tricolor in yuadricolor s pisanimi listi so najuporabnejše lončnice. Njihova eksotična lepota, skromnost in cvetivost jih uvrščata med najmanj zahtevne in najbolj dekorativne sobne rastline ali posodovke. Na polnem soncu so njeni listi resnično štiribarvni, kot pove njeni ime. V teku let se razvije v drevesasto, olezenelo steblo.

Yucca gloriosa (veličastna) je trajna rastlina, pri starejših je steblo močno razvito, listi so v šopih na vrhu steba, ki z leti postaja vse višje. Listi so sivozeleni, črtalasti, precej usnjati,

koničasti, po robovih glatki.

Vse juke so doma na jugu Severne Amerike in v Srednji Ameriki, kjer žive v zelo slabih talnih in podnebnih razmerah.

Predpogoj za uspešno rast prosto sejanih juk (*filamentosa*) je, da ima vsaka rastlina dovolj prostora za nemoten razvoj korenin.

Največ smemo saditi štiri rastline na m^2 , vmesni prazni prostor pa zapolnimo z enoletnicami, dokler juke ne zrastejo. Zelo lepa kombinacija je n.pr. portulak ali poldanščica, sezano kar na mesto.

Juke sadimo samo do meseca oktobra, nikakor ne pozneje. V težko zemljijo je boljša spomladanska saditev. Pred sajenjem izboljšamo prst s kompostom, peskom in šoto. Ker je stepska rastlina, ji prija toplo in suho rastišče. Posebno dobro uspeva v propustni humusni zemlji.

Pri saditvi rastlino dobro stressamo, da so korenine enakomerno obdane s prstjo. Sajene morajo biti v isto višino, kot na starem mestu. Meseca oktobra jih moramo že zaščititi pred zimskim mrazom, ker jim vsaka nepričakovana zgodnja zmrzal zelo škodi. Ta občutljivost izvira iz nezadostne zrelosti poganjkov. Srednji novi listi so vedno mladi in zato neodporni. Pozni poganjki se lahko prekinejo s pravočasnim prenehanjem dušičnega gnojenja in s preprečitvijo jesenske moče. Pozno dognojevanje povzroče tudi pozno rast. Torej se *Y. filamentosa* septembra ne sme več gnojiti. Zimske poškodbe lahko nastanejo tudi, če so vsajene v preveč peščeno zemljo. Vedno zelene juke vpijajo sicer vodo, niso pa zmožne vsrkati vlage iz zamrznjene zemlje. Kadar govorimo o zmrznenju rastlin, gre navadno le za odmiranje zaradi suše. Na sončni vrtni strani je nevarnost izsušitve največja. Iz tega razloga moramo jukam do konca marca nuditi potrebno zaščito. V mrzlejših legah jim šop listov rahlo zavežemo, okrog korenin pa naložimo debelo plast listja ali šote. *Y. aloifolia* in *gloriosa*, ki jih gojimo v lončkih ali večje v posodah, pa morajo pozimi brezpogojno v hladno, suho in svetlo prezimovališče. (cca. 6 stopinj C)

Vse juke sadimo v bogato, prepustno in peščeno zemljo. Močno jih zalijemo 4-5 krat na mesec in nekajkrat dognojimo.

Vse juke cveto od julija do septembra na meter ali tudi več visokih socvetjih v slonokoščeno rumeni barvi, nekateri so rahlo rdeče progasti. Za necvetivnost juke je mnogokrat kriva preveč hranljiva, z dušičnimi gnojili prenasičena zemlja, tudi zelo vlažno in senčno stojišče je lahko vzrok. Če hočemo, da nam bodo juke res cvetele, morajo brezpogojno stati na močnem soncu in moramo jih redno zalivati in gnojiti.

Za razmnoževanje uporabljamo močne, lesnate koreninske izrastke, ki jih ne smemo prezgodaj ločiti od matične rastline.

Marija Brezar

O K A K T E J A H N A S P L O Š N O

I. POSEBNOSTI V ZUNANJIH OBLIKAH KAKTEJ

Večina kaktej ima sukulentno steblo, ter ne razvije listni sistem. Samo vrste iz poddružine Pereskioideae, ki so še v običajnem pomenu besede grmiči ali drevesa, posedujejo prave liste. Pri nekaterih vrstah so veliki in se dalj časa obdržijo, med tem so pa pri nekaterih mali, ter prej ali slej odpadejo. Pri večini pripadnikov poddružine Opuntioideae nahajamo liste ali njih zakrnele ostanke. Kakteje te poddružine, pri gojiteljih ne uživajo posebnega ugleda, zaradi nevarnih bodic in še hujših glohid. Splošni interes pa vlada v veliki meri za ostale številne člane poddružine Cactoideae z njihovo nepregledno raznovrstnostjo.

Kar se tiče velikosti, oblike in gradnje, so njihova telesa zelo različna. Obstaje stopničaste kakteje z do 25 metri visokimi stebli. Nekateri so posamični, drugi pa razvezjani, kot n.pr. *Carnegiea gigantea*, katera je pod zaščito države. Nekatere kakteje so v rast podobne grmičevju z svojimi dolgimi ploščatimi poganjki, kateri imajo pogosto oblike listov listnatih dreves, kot so *Epiphyllum* ali pa *Hylocereus*.

Med drugimi oblikami prevladuje kroglasta oblika z raznimi nijansami,kot so oblika žoge,oblika diska ter elipse.Najmanjša med njimi,v velikosti 5 par je znana *Blossfeldia liliputana*,med tem ko je njeno pravo nasprotje *Echinocactus grusonii* s svojimi 80 cm višine in prav tolikšne širine,a da o teži niti ne govorimo.

Obstoje kakteje s pravilno pokončno rastjo,neke so poševno nagnjene neke pa s celim telesom ležeče na tleh.One rastejo posamično,ali pa poganjajo stranska telesa,ter tako razvijajo prostrane kolonije blazinastega izgleda.So tudi vrste z visečimi poganjki,kot *Aporocactus flagelliformis*,nekaterim pa zrastejo mladike v dolžino do 100 metrov,katere se prepletajo v krošnjah dreves,kot je kraljica noči,ter druge cereje ovijalke.

Telesa tvorijo strnjeno celoto,ali pa se sestoje iz različnih kolutasto - ploščatih člankov,kateri so samo na enem ozkem mestu zraščeni skupaj.To se lepo vidi pri opuncijah,ki delujejo kot prave žive moderne skulpture.

Nenavadnih oblik tudi ne manjka,te nastopijo posamično,pri nekaterih vrstah pogosteje kot pri drugih.Sprejemamo jih kot normalni pojav,n.pr.monstrozna oblika nekaterih cerej.Pri količinsko velikih posevkih ene vrste,naletimo na pojav primerkov z obarvano epidermo,katera sploh ne vsebuje listno zelenilo.Te rastlinice same po sebi niso sposobne za normalno življenje,lahko pa jih rešimo,če jih takoj cepimo na neko vitalno podlogo.Kot primer za to so nam znane rumena forma *Chamaecereus-a silvestri*,ter rdeča mutacija *Gymnocalicium-a mihanovichii* variacija *friedrichii*.V specializiranih vrtnarijah jih goje v velikih količinah in so hvaležno blago za svoje kupce.